HEPATITIS B

Samoan

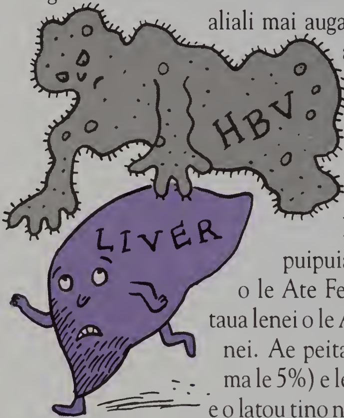

AAPCHO

Association of Asian Pacific Community Health Organizations

O le ā le Ate Fefete?

O le Ate Fefete o se inifeti faigata lea o le ate, e mafua mai i le siama ua taua o le siama o le Ate Fefete (Hepatitis B virus). Afai o le a pesia se isi i lenei siama, o le a fefete pe fula loa le ate. O le a mafai ona aliali mai ni auga o lenei ma'i ate, a'o le to'atele lava o tagata latou te le iloania o latou ua iai lea siama. A o'o ina aliali mai auga e matua tigaina ma avea ai ma mafuaaga o nisi ma'i. O le tele lava o tagata e toe manuia i totonu o ni nai vaiaso, ma amata ona iai i totonu o o latou tino ni vaega e puipuia ai i latou mai le siama o le Ate Fefete (antibodies). Ua taua lenei o le Ate Fefete B faatoa tupu nei. Ae peitai o nisi tagata (pe tusa ma le 5%) e le mafai lava ona gaosia e o latou tino nei vaega e tetee atu ai i lenei siama, o le a nofo ai pea lenei siama mo ni tausaga e tele po'o lo latou olaga atoa foi. O lenei la tulaga ua taua o le Ate Fefete B faifai umi. E ta'atele lenei tulaga i pepe ma tamaiti laiti.

O i latou e maua ai i le Ate Fefete B faifai umi atonu e laititi ni auga po'o ni faailoga e latou te lagonaina, ma atonu foi latou te le iloa o lo'o i totnu pea o i latou lea siama. O nisi o le a iai pea lava ia faafitauli o le ate (cirrhosis), po'o le kanesa (cancer) foi o le ate. I ia tulaga e pei ona taua o le tagata o loo ia tauaveina le siama o le ate fefete mo se taimi umi, o le a ia faapesia isi tagata ma atonu o le'a maua ai foi ma latou i le Ate fefete B.

O ai e faaono pesia ai?

Soo se tasi lava e mafai ona maua ai i le Ate fefete B, peitai ua iai ni vaega ua sili ona maualuga ai le faitau aofai o e ua pesia ai. O ia tagata ua aofia ai ma i latou nei:

- tagata Asia ma tagata o le Pasefika
- tagata Aferika o loo ola latalata i le Sahara
- Esikimo mai Alaska
- o i latou o loo tatuiina vailaau faasaina i o latou tino
- i latou o loo toatele nisi o loo latou feuiai faaleulugalii ae le o faaaogaina ni mea e puipuia ai ia feuiaiga

- tagata o loo galulue i nofoaga e pei o fale o loo tausia ai i latou o loo faaletonu mafaufau

E faapefea ona pepesi atu le Ate Fefete B?

E mafai ona faasalalalau le Ate Fefete B ma le leiloa i ni mau auala eseese se tele.

1 O le pa'i atu i toto o lo'o iai le siama o le Ate Fefete B ma mea e maua pe gaosia mai i toto

E mafai ona faasalalauina atu le siama o lenei ma'i ona o toto fafagaina pe afai e le'i suesueina lelei toto mo le siama o le Ate Fefete B.I totonu o le lunaite Setete ua matua suesueina tagata o lo'o *ofoina atu* o latou toto.E mafai foi ona o nila ma mea fai tui ua palapala (faaaoga faasolosolo o nila)po'o o matatafi, po'o le pa'i pe faaaoga o nisi mea o lo'o pipi'i ai ni nai toto o tagata.

2 O le pa'i atu i ni sua o le tino ua iai le siama o le Ate Fefete

E mafai ona maua lenei siama i sua o le tino,e pei o feau vai,sua mai itutino sa o tane, loimata, faua, suasusu, ma i nisi taimi i feau mamao.E mafai foi ona faasalalauina i le matua pipi'i atu i le isi tagat e pei o feusuaiga faaleulugalii.

3 O le pesia i le taimi o le fanau mai

O le taimi masani lava e tuuina atù ai e tamaitai o loo ma'ito le siama i nai a latou pepe o le taimi e fanau atu ai.O le auala masani lenei o lo'o faasalalalauina atu ai le siama o le Ate Fefete i atunuu i Sasa'e Mamao atoa ma atunuu o lo'o tau atiina'e.

4 O mea e pa'i atu iai i totonu o fale

E mafai or:a fa'asalalau le siama o le Ate Fefete B i le fepa'ia'i ma se o ma'i ai o se aiga,ae le o mautinoa lelei i lenei taimi pe fa'apefea ona tupu o lenei mea.

E faapefea ona iloa e le foma'i

Ona o le toatele o lo'o maua ai lenei siama ae le iloa ni faailoga(auga),na o le pau lava le auala e mautinoa lelei ai ole su'esu'e o le toto mo le siama o le Ate Fefete.E fililfili lava e le foma'i le su'esu'ega e talafeagai, ma faailoa mai ai le Ate Fefete B.

O a nisi fa'ailoga o le Ate Fefete B?

E fa'aleiloga tele mai ni fa'ailoga o le inifeti i le siama o le Ate Fefete B, e tele lava ina tali foliga i le fulū. O nisi tagata (aemaise lava tamaiti) e leai ni fa'ailoga. O isi tagata e aliali mai ni fa'ailoga tigaina e aofia ai le fa'afaufau pe pua'i fo'i, fiva, vaivai, tiga o le manava, tiga o musele, (muscles) ma le manava tata. E tauau ina sasama le pa'u ma aano o mata ma le fea'u vai ua fa'alanu moli. E mafai ona iloa nisi i nei fa'ailoga, po'o mea uma lava e pei ona ta'ua i luga ia po'o le leai fo'i o se fa'ailoga e tasi.

O le a lau mea e fai pe a fai ua maua oe i le Ate Fefete B?

O tagata o loo latou masalomia e maua i latou i lenei ma'i e tatau ona va'ai a latou foma'i. E mana'omia le su'esu'eina o le toto ina ia fa'amaonia ai po'o maua i le Ate Fefete B. O i latou e aliali mai fa'ailoga tigaina e aofia ai le fa'afaufau ma le pua'i atonu e tatau ona taofia i le falema'i. I le taimi e te'a mai ma le falema'i ia taumafai e aua le so'ona faia ni feau, ia 'ai mea'ai e tatauai ma ia le so'ona gaoioi, aua le inu pia po'o ava malolosi, ma inu na'o vai(medicines)e pei ona fa'atonuina e le foma'i. E ui lava ina toe malolosi nisi o tagata na mama'i i le Ate Fefete B na tupu mai i lena taimi, ae atonu e le'i mafaia e le tino ona

puipuia lea tagata ma o lo'o mafai pea ona fa'apesia isi tagata. Atonu e o'o ina maua i fa'ama'i o le Ate i le lumana'i, ma e tatau ai lava ona i lalo o le va'aiga a se foma'i.

O ai e tatau ona su'esu'eina mo le Ate Fefete B?

E tatau ona su'esu'eina o tama'ita'i uma o lo'o ma'ito e iai o latou tupuaga Asia po'o atumotu o le Pasefika e ui ina latou te le o manatua pe na iai muamua ni fa'aletonu i o latou ate. Afai ae le su'eina, e le taumate o le'a maua ai le avanoa o le tupu mai o le Ate Fefete. E pau le auala e taofia mai ai lenei mea ia 'aua ne'i tupu o le fai lea o tui fa'agata i le fa'ato'a fanau mai o le pepe. O le a tu'uina atu le tui muamua i le taimi fa'ato'a fanau mai ai le pepe, a'o isi tui e lua e tu'uina atu ina ua masina le matua ma ina ua ono masina le matua o le pepe. E saogalemu lava ma aoga tele lenei tui. So'o se tasi e manatu ifo o ia na pesia pe iai fo'i ni fa'ailoga e masalomia ai le iai ia te ia o le Ate Fefete ua tatau loa ona su'esu'eina lea tagata. O nisi foma'i ua latou fautuaina ina ia su'esu'eina uma tagata e tupuga Asia po'o le Pasefika ona e mafai ona fepisia'i le siama e aunoa ma ni fa'ailoga va'aia.

Pe fa'apefea ona 'aloese mai le fa'asalalauina o le siama o le Ate Fefete B

O i latou uma e mama'i i le Ate Fefete pe o tauaveina foi le siama o lenei ma'i e ao ina mulimuli i fautuaga ia

ina ia taofia ai le fa'asalalauina o lea siama.

- taumafai e 'aua le fefa'aaoga'aia ia mea e fa'aono pi'ipi'i ai toto po'o sua mai itutino sa o tagata pei o matatafi, palasi fulunifo mea e 'a'ai ai pei o sipuni, tui,atoa ma nila.
- 'aua ne'i e ofoina atu lou toto
- ufiufi po'u ma ni papala
- fufulu lima i le fasimoli ma vai pe'a uma ona fa'aaoga le faletaele
- ia su'esu'eina e se foma'i lau fanau, lou to'alua ma po'o e sa outou feusua'i,mo le siama o lenei faama'i
- o le fa'aaogaina o pa'u(condoms) e fesoasoani lea i le ulufale atu o le siama o le Ate Fefete

Puipuia e ala atu i tuifa'agata(vaccination)

O tagata e le'i mama'i ai lava i lenei fa'ama'i ua tatau ona tatuiina ina ia puipuia mai ai i latou mai i le siama ua mafua mai ai lenei ma'i. O lenei tui aoga, ua fautuaina i latou o nonofo faatasi ma se ua ma'i fa'aumiumi ai i le Ate Fefete B po'o pepe fo'i fa'atoa fananau mai i tina o lo'o maua ai lenei siama ma pesia ai nai pepe i le taimi o lo latou fananau mai.

This brochure is available in English, Chinese, Korean, Laotian, Samoan, Tagalog and Vietnamese.

Association of Asian Pacific
Community Health Organizations (AAPCHO)
1440 Broadway, Suite 510, Oakland, CA 94612.
510-272-9536

Printed by Design One
Illustrated by Ellen Joy Sasaki
Designed by Peter Matsukawa